

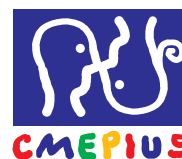
Neformalno učenje ranljivih skupin

Zbornik tematske konference

ZVEZA LJUDSKIH UNIVERZ SLOVENIJE

Neformalno učenje ranljivih skupin

Zbornik tematske konference

KAZALO:

2

PREDGOVOR	4
UVODNIKA	5
PROJEKTI, KI SO POTEKALI V OKVIRU SEKTORSKEGA PROGRAMA GRUNDTVIG IN NJEGOVIH PREDHODNIKOV	9
Projekt: Možnosti vseživljenjskega učenja za odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju	9
Projekt: Politika spolov v realnosti: izmenjava izkušenj, metod in strategij za integracijo načela enakosti spolov in krepitev vloge spolov na različnih političnih področjih (RealGem)	10
Projekt: Prejudice as a path (Predsodki kot naša ogledala)	11
Projekt: Social inclusion in action (Aktivna socialna vključenost)	12
Projekt: Krepitev sposobnosti deprivilegiranih za uspešnejše delovanje v družbi	13
Projekt: Integracijsko vseživljenjsko učenje odraslih s posebnimi potrebami	14
Projekt: The new opportunity (Nova priložnost)	15
PROJEKTI, KI SO POTEKALI V OKVIRU SEKTORSKEGA PROGRAMA LEONARDO DA VINCI IN NJEGOVIH PREDHODNIKOV	
Projekt: Models of education and training for Roma in Slovenia and Lithuania (Modeli za izobraževanje in usposabljanje Romov v Sloveniji in v Litvi)	16
Projekt: Izmenjava za razvoj skupnostne skrbi v Republiki Sloveniji	17
Projekt: Osebna in strokovna rast	18
Projekt: More knowledge, more success (Več znanja, več uspeha)	19
PROJEKTI FINANCIRANI IZ DRUGIH EVROPSKIH IN NACIONALNIH VIROV	20
Projekt: Usposabljanje za vseživljenjsko učenje – Beremo in pišemo skupaj	20
Projekt: DISNET – e-učna mreža za nezaposlene osebe s posebnimi potrebami	21
Projekt: PPERO – poseben program za etnično skupino Romov	22
Projekt: Študija s področja socialnega podjetništva	23
Projekt: G&G, Grandparents & Grandchildren (Stari starši in vnuki)	24
Projekt: Ko tujina postane dom	25

Projekt: Center vseživljenjskega učenja Severne Primorske	26
Projekt: E.A.S.Y – Enabled Access for Students and Youth	27
Projekt: Center vseživljenjskega učenja Dolenjska (Mobilna svetovalna služba za Rome)	28
Projekt: Lifelong learning and Active Citizenship in Europe’s ageing society – LACE (Vseživljenjsko učenje in dejavno državljanstvo starejših Evropejcev)	29
Projekt: Sprejemanje različnosti – korak do pravične družbe Raziskava v okviru evropskega leta enakih možnosti za vse 2007	30
Projekt: Romski zaposlitveni center, Romano centro Bugu Buti	31
Projekt: Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU) – Moje delovno mesto (UŽU – MDM)	32
Projekt: Check and go – e-osnova brez ovir za ljudi v podjetjih	33
Projekt: Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moje delovno mesto (UŽU – MI v zavodu za prestajanje kazni)	34
Projekt: Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moj korak (UŽU – MK) in Postani zagovornik odraslih oseb s posebnimi potrebami	35

PREDGOVOR

4

Učiti se, da bi vedeli. Učiti se, da bi znali živeti, delati in razumeti druge.

Gesla, ki temeljijo na štirih Unescovih stebrih izobraževanja, spremljajo naše delo, to je delo Centra Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS), spremljajo pa tudi razvojne aktivnosti slovenskih izobraževalnih institucij in vedno večjega števila posameznikov. Skupaj prek projektnega sodelovanja in s pomočjo mobilnosti spoznavamo, kaj pomeni biti, živeti, se učiti in delati v mednarodnem okolju, s tem pa soustvarjamo novo znanje in spoznanja v domovini, Evropski skupnosti in tudi širše.

Učenje za življenje v današnjem svetu pomeni vseživljenjsko učenje – od malih nog do pozne starosti. Prav zaradi tega smo na CMEPIUS-u leta 2007 z veseljem začeli izvajati novo generacijo programa Evropskih skupnosti na področju izobraževanja in usposabljanja, *Vseživljenjsko učenje*.

Glavni cilj programa je z vseživljenjskim učenjem prispevati k razvoju Evropskih skupnosti kot družbe z vrhunskim znanjem, s trajnostnim gospodarskim razvojem, z več in s kakovostnejšimi delovnimi mesti in večjo socialno enotnostjo ob zagotavljanju dobrega varstva okolja za prihodnje rodove. Med posebne cilje programa se uvrščajo izboljševanje kakovosti in dostopnosti do priložnosti za vseživljenjsko učenje, spodbujanje sodelovanja vseh starostnih skupin v vseživljenjskem učenju, vključno z osebami s posebnimi potrebami in prikrajšanimi skupinami, ne glede na družbeno-gospodarsko okolje, iz katerega izhajajo, ustvarjanje zavesti evropskega državljanstva na podlagi razumevanja in spoštovanja človekovih pravic ter krepitev strpnosti in spoštovanja drugih narodov in kultur, razvoj izmenjevanja dobrih praks na področjih, ki jih obsega program, spodbujanje ustvarjalnosti, konkurenčnosti in zaposljivosti itd.

Prav skrb za zagotavljanje enakih možnosti, še zlasti tistim, ki jih bremena vsakdanjega življenja potiskajo vedno bolj na obrobje, je tista, ki je v programu *Vseživljenjsko učenje* vedno prisotna, ne samo z besedami in politikami, temveč je podprta tudi s finančnimi sredstvi. Pravica do izobraževanja v sodobni družbi tako ne more biti razumljena samo kot civilizacijska vrednota, odraz kultiviranih odnosov, temveč postaja vse bolj pravica, ki posamezniku omogoča preživetje in postaja pozicijska dobrina. Zato je pomembno, kakšne so poti in načini njenega uresničevanja ter dostopnost in priložnost za uresničevanje. S tem poslanstvom program *Vseživljenjsko učenje* spodbuja mednarodne projekte in mobilnost posameznikov z namenom učenja za življenje, prenašanja in ustvarjanja novih spoznanj, pridobivanja in prenašanja izkušenj, omogoča védenje, delo, spoznavanje in spoštovanje sebe, drugih in sveta. Namenjen je zelo širokemu spektru ciljnih skupin: od vrtcev in najmlajših učencev do učiteljev, študentov na univerzah, mladih delavcev, podjetij in izobraževalnih organizacij, društev in nevladnih organizacij ter odraslih, ki se na delovnem mestu in v tretjem življenjskem obdobju spet vračajo k učenju.

V zborniku, ki je pred vami, so predstavljeni dosežki projektnih aktivnosti, ki so se izvajale v okviru različnih finančnih pobud, tudi in v zadnjem času predvsem programa Evropskih skupnosti *Vseživljenjsko učenje*. Našli boste opise razvoja novih pristopov, metod in didaktik za ciljno skupino ranljivih, krepitev in ozaveščanje o pomembnosti vseživljenjskega učenja ter spodbujanje vedoželjnosti tistih, ki imajo v vse bolj konkurenčni družbi vedno manj priložnosti za uveljavljanje svojih potencialov. Vsebine inovativnosti in razvoja, ki so v preteklosti pogosteje prihajale 'od zgoraj navzdol', v zadnjem času prihajajo 'od spodaj navzgor'. Tako dobljena spoznanja je vredno na sistemski ravni oplemenititi z ukrepi, ki bi vzgojno-izobraževalne ter strokovne institucije in njihove strokovne sodelavce spodbujali k samostojnemu iskanju in razvijanju novosti ter razširjanju 'dobre prakse' v vsakdanje življenje, k čemur, verjamemo, bo prispeval tudi ta zbornik.

Majda Širok,
direktorica

EVROPSKA DIMENZIJA NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA RANLJIVIH SKUPIN

Over the past decade, the European Commission has consistently emphasized its commitment to the development of lifelong learning in Europe as a key factor in promoting a more competitive yet socially cohesive Union. This was a strong feature of the *Memorandum on Lifelong Learning* in the year 2000, and it has found repeated expression in the series of policy documents in this field over the following years – most recently in the Commission's 2007 Action Plan on Adult learning and the positive responses to the Plan adopted by the Council and the European Parliament earlier this year.

From the very beginning, the Commission's concept of lifelong learning has been a comprehensive one, embracing 'life-long' learning at all stages of life as well as 'life-wide' learning – the recognition that people's knowledge, skills and competences are acquired in a rich variety of learning contexts, both formal and less formal.

Furthermore, within the overall spectrum of adult learning, it is vital that far more be done to provide a 'second chance' for learners at the margins of society reluctant to engage with lifelong learning and whose initial encounter with the (formal) education process was neither happy nor successful. "Placing the learner at the centre" is increasingly becoming the watchword for reforms in adult learning, and it requires a fundamental rethink of the systems within which learning opportunities are provided. Outreach programmes of all kinds are a key feature of this new paradigm, accompanied by enhanced services in areas such as counselling, information and guidance. These must be backed up by a new awareness of the skills and competences needed by adult education professionals active not only in the formal but also and in particular

in the non-formal sector. Only in this way can participation rates in learning be given the necessary boost, quality provision improved and the benefits of lifelong learning felt across all social groups.

From the very beginning, these concerns have been of central importance to the European Union's programme for cooperation in adult learning, Grundtvig. With its broad definition of learning, embracing very clearly the non-formal as well as the formal sector, and its strong emphasis on sharing experiences in offsetting socio-economic disadvantage, Grundtvig has become increasingly acknowledged as an experimental test-bed for new approaches and as an instrument for bringing the fruits of trans-national cooperation to organisations, staff and adult learners with no previous direct involvement with "Europe".

In a wide variety of Grundtvig projects and partnerships, adult learning organisations across Europe are working together to examine key questions for a socially dynamic adult learning concept: What do we mean by 'disadvantaged groups'? What are the barriers to participation in adult education these groups face? And what are the possible solutions?

Whatever their traditional strengths and weaknesses in adult learning, European countries face many similar challenges in this regard: participation in adult learning declines with age; the lower the level of attainment, the less likely people are to participate in learning; participation is lower in rural than in urban areas; ethnic minorities tend to participate less in adult learning than the population as a whole.

Specific target groups are therefore of particular importance for Grundtvig in its drive for more socially inclusive adult learning: older learners, individuals with few or no formal qualifications, socially excluded groups, prisoners and ex-offenders, refugees and asylum-seekers, individuals living in rural or deprived inner city areas, people with disabilities, minority ethnic groups – all these and more are at the heart of the programme's concerns. For individuals, the challenge is often one of motivation – the feeling that "education is for others." Low levels of confidence and self-esteem, practical issues such as caring responsibilities and the simple costs involved are further factors working against active participation in adult learning and in Grundtvig itself. Thanks to the commitment of many organisations active in the field, we now have many cooperative projects in which these barriers are being effectively dismantled, both at local level and in cooperation with European partners in the framework of the programme.

Against the background of success with the Learning Partnerships, in-service training grants and the multilateral projects and networks on offer so far, a whole series of new actions are being opened up within Grundtvig from 2009 on. Together with the existing ones, they will, for the very first

time, offer the adult education community a truly comprehensive package of activities that organisations and individuals can select according to their specific needs:

- For *adult education staff* (present and future), the new grants for “Visits and Exchanges” and “Assistantships” will enable European mobility for all purposes related to work in the adult education field – whether teaching, providing or receiving training, giving or receiving expertise, observing good practice through “job-shadowing”, or simply attending conferences and seminars useful for professional development;
- For *adult learners* there will be similarly exciting developments: the new Grundtvig Workshops will provide (especially disadvantaged) learners from several European countries with the opportunity to come together to discuss topics of common interest; Senior Volunteering Projects for citizens 50+ will be launched in the framework of bilateral partnerships as a new form of informal learning; and a more learner-intensive form of Partnerships will boost the numbers of adult learners who can benefit from mobility within the programme.

The National Agencies, which have major responsibilities in implementing many of the actions within Grundtvig, have a vital role to play, not only in the narrower area of programme management, but also increasingly as an interface between programme and policy – an essential element of ensuring the relevance and impact of our European programmes.

We therefore warmly welcome the initiative taken by CMEPIUS, the National Agency which assists the Commission in the delivery of the Lifelong Learning Programme in Slovenia, to organise a national event focussing on non-formal adult learning and emphasising the role it can play in overcoming social disadvantage. Slovenia already has a strong track record in adult learning, and experts from your country have made significant contributions to European thinking on this theme. We are confident that the conference will build on this expertise and that Slovenian organisations and professionals will continue to play a prominent part both in Grundtvig and in the further development of policy in the years to come.

In the Commission, we shall be eager to exploit the results of your debates at the conference in the further improvement of the Grundtvig programme and in developing future European policy initiatives in this vitally important field.

Alan Smith

*Grundtvig Coordinator & Deputy Head of Unit EAC-B4
("Adult education; Grundtvig"),
European Commission*

NACIONALNI OKVIR NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA RANLJIVIH SKUPIN

V času, ki je precej neprijazen do tovrstnih tem, saj so zaradi dogodkov na gospodarskem področju v ospredju povsem druge teme in izzivi, je zelo pomembno in tudi pohvalno, da lahko predstavimo primere dobre prakse s področja neformalnega izobraževanja in učenja ranljivih skupin odraslih ter se z lastnim dejavnim delom pridružimo prizadevanju drugih držav članic Evropske unije pri takih naporih, saj tudi zanje veljajo podobne razvojne spremembe in izzivi kot za Slovenijo, kakršne so staranje prebivalstva, spremenljiva narava trga, hitro spreminjanje ter razvijanje informacijske in druge tehnologije, proces globalizacije pa povzročata nenehno spreminjanje pogojev dela in življenja.

Pri tem je prav socialna inkluzija največji izziv, saj kaže na senzibilnost družbe, da tudi v manj prijaznih okoliščinah ohranja raven dostopnosti in enakih možnosti za vse skupine družbe. Tudi za EU je to pomemben del skupnih prizadevanj vseh držav članic, saj prav vsako poročilo potrjuje, da sta revščina in socialna izključenost resni nevarnosti za razvoj sleherne družbe, učenje in izobraževanje odraslih pa imata ključno vlogo pri odpravljanju te socialne izključenosti, v zvezi s tem pa je pomemben prispevek področja izobraževanja odraslih.

Vseh omenjenih sprememb se na Ministrstvu za šolstvo in šport zavedamo in jim sledimo z vso resnostjo in odgovornostjo, kajti z nenehnim izobraževanjem in usposabljanjem v vseh življenjskih obdobjih moramo posameznikom omogočati osebno rast, zaposlitev, blaginjo in večjo socialno varnost, družbi pa razvoj, napredek in socialno kohezijo.

Lastni razvoj in tudi priprava na vstop v EU so spodbudili pripravo nacionalnega programa izobraževanja odraslih, ki je bil sprejet v državnem zboru leta 2004 pod naslovom *Resolucija o nacionalnem programu za izobraževanje odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010*. Temeljna usmeritev razvoja izobraževanja odraslih, ki je opredeljena v resoluciji, je omogočiti čim večjemu številu odraslih prebivalcev vključevanje v vseživljenjsko učenje.

Učenje se ne more in ne sme končati ob zaključku rednega začetnega izobraževanja, kar pomeni, da bo spremljalo vsakega posameznika skozi vse njegovo življenje in delo ter mu tako zagotavljalo ohranitev konkurenčnosti na trgu delovne sile in tudi v socialni sferi, saj brez znanja na področju informacijske tehnologije komunikacija skoraj ne bo mogoča. Vendar moramo tudi v poznejšem življenjskem obdobju omogočiti dostopnost do učenja ter zagotoviti kakovostne in ustrezno oblikovane programe, ki jih bodo izvajali ustrezno usposobljeni strokovnjaki.

Glede na vse navedene izzive sta izjemno pomembna izboljšanje možnosti za učenje zlasti odrasle populacije in odstranitev ovir, predvsem za tiste, ki so prikrajšani in jim je dostop do znanja otežen. Pomembno je, da jim ga približamo s kakovostnimi programi, z novimi pristopi in metodami dela ter vrednotenjem že usvojenega znanja, predvsem pa, da jih seznanimo z možnostmi, ki so jim na voljo. Temu smo namenili precejšen delež sredstev in to področje vključili v naslednje razvojno obdobje do leta 2013. Pripravili smo tudi strategije vseživljenjskega učenja in oblikovali akcijski načrt za uresničevanje izobraževanja odraslih. Spodbujamo sodelovanje v raziskavah in v najboljši možni meri sledimo sodobnim tokovom na tem področju, saj se zavedamo pomena in vloge učenja odraslih.

Na ravni EU so bili sprejeti številni pomembni dokumenti na področju učenja odraslih, s katerimi naj bi države članice spodbudili k reševanju teh izzivov. V letu 2006 so bili sprejeti

Sporočilo Evropske komisije z naslovom Učenje odraslih: Nikoli ni prepozno za učenje (COM (2006)614); Učinkovitost in pravičnost v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja (COM (2006)481); Program Vseživljenjsko učenje 2007–2013 (sklep št. 1270 2006/ES); Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2006/96/ES); Resolucija Sveta o izobraževanju in usposabljanju kot ključnih gibalnih lizbonske strategije (2007/C, 300/01). S temi dokumenti naj bi države članice spodbudili k oblikovanju učinkovitega sistema učenja odraslih v okviru strategije vseživljenjskega učenja, k izboljšanju dostopnosti do trga delovne sile ter k pospežitvi socialne integracije in pripravi ljudi za aktivno staranje. Pri tem mora biti sistem naravnano tako, da bo spodbujal določitev prioritet, nadzoroval izvajanje in implementacijo ter omogočal merjenje učinkov.

V ta namen je zagotovljen tudi sistem finančnih mehanizmov, ki so še posebej za to področje precej spodbudni, zlasti sredstva iz Evropskega socialnega sklada, s katerim se spodbujata razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje, pri čemer sta izboljšanje kakovosti sistema izobraževanja in usposabljanja ter izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi, temelječi na znanju, poglobljeni področji, ki sta bili prepoznani kot prioritetni v Operativnem programu razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013. Poleg teh je treba omeniti še sredstva integriranega programa za vseživljenjsko učenje, s katerim se med drugim pospešujejo medkulturno sodelovanje, mobilnost, učenje jezikov in jezikovna raznolikost, prav tako pa se prispeva k povečevanju udeležbe ljudi vseh starosti v vseživljenjskem učenju, vključno z osebami s posebnimi potrebami in prikrajšanimi skupinami.

Razvoj izobraževanja in učenja odraslih je torej eden izmed ključnih dejavnikov za zviševanje ravni znanja in usposobljenosti za različne življenjske vloge, saj močno vpliva na izboljševanje kakovosti življenja vsakega posameznika, izenačevanje možnosti in povečevanje socialne vključenosti, kar je vse nujni pogoj za uspešen razvoj gospodarstva in uveljavljanje demokracije.

V tej publikaciji so predstavljeni izbrani projekti s področja neformalnega učenja ranljivih skupin, ki so se v programskem obdobju 2004–2006 oblikovali in izpeljali ob podpori evropskih skladov in nacionalnih sredstev, s čimer so bile izrabljene vse možnosti, ki so trenutno na voljo, in je bil tako v celoti dosežen predvideni namen omenjenih skladov.

Z naborom projektov v tej publikaciji se kažejo vsebinski poudarki v zagotavljanju:

1. možnosti učenja na podlagi informacijsko-komunikacijske tehnologije, posebej prilagojene za ranljive skupine;
2. spodbujanja socialne vključenosti s pridobivanjem in z učenjem temeljnih spretnosti;
3. vključevanja Romov, brezposelnih in nižje izobraženih, migrantov in drugih, ki potrebujejo drugačen pristop, v izobraževalne procese;
4. posredovanja vsebin in aktivnosti, ki neposredno vplivajo na spreminjanje vrednot in vzorcev učenja in izobraževanja;
5. novih metod in pristopov v spodbujanju zaposlovanja;
6. uspešnega in učinkovitega obveščanja o možnostih za učenje ranljivih ciljnih skupin in ustreznega svetovanja;
7. razvoja drugačnih pristopov v poklicnem usmerjanju kakor tudi v usposabljanju ranljivih skupin.

Razveseljivo pa je, da tako pomembna tema resnično povezuje številne izvajalce izobraževanja odraslih in tudi razvojne agencije, občine, zbornice in njihova združenja ter druge, ki so prispevali k razvoju tega področja z inovativnimi pristopi h krepitvi vseživljenjskega učenja, zlasti pri skupinah, ki imajo v tej konkurenčni družbi najmanj priložnosti za uveljavljanje svojih potencialov. Moč posamezne družbe je namreč tolikšna, kolikor je močan njen najšibkejši člen, in prav zaradi tega so primeri dobre prakse še toliko bolj dobrodošli, predvsem pa so zgled za sodelovanje in spodbudo za nadaljnje delo in razvoj tega področja.

Dr. Slavica Černoša,

*Ministrstvo za šolstvo in šport,
Sektor za izobraževanje odraslih*

PREDSTAVITEV PROJEKTOV

PROJEKTI, KI SO POTEKALI V OKVIRU SEKTORSKEGA PROGRAMA GRUNDTVIG IN NJEGOVIH PREDHODNIKOV

9

Projekt: Možnosti vseživljenjskega učenja za odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Cilj projekta je bil preučiti možnosti vseživljenjskega učenja ter zaposlovanja odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju. V okviru evropskega sodelovanja smo želeli raziskati uresničevanje vseživljenjskega učenja odraslih, nato v strokovni sredini razširiti ugotovljene rezultate ter v prakso vključiti inovativne učne procese, ki bodo v največji možni meri upoštevali posebne zdravstvene, izobraževalne in socialne potrebe ciljne populacije.

Projekt je poskušal odpraviti predsodke in napačno razumevanje učenja odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju ter informirati širšo javnost o njihovih izobraževalnih potrebah. Poleg predstavitve izobraževanja odraslih oseb z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju je pomemben dosežek projekta tudi priročnik, ki opisuje različne izobraževalne modele, zasnovane na rezultatih projekta, izkušnjah in dolgoletnem neposrednem delu partnerskih organizacij.

Mednarodno sodelovanje je odprlo nove možnosti za preverjanje našega dela (kaj delamo dobro, kje bi lahko bili boljši) in omogočilo izmenjavo primerov dobre prakse. Analize in primerjave sistemov, priprava strokovnih prispevkov, obveščanje javnosti, mednarodni sestanki in druge aktivnosti pa so nas pripeljali do uresničitve zadanih ciljev.

Projekt se lahko pohvali s strokovnim priročnikom, ki v prvem delu predstavlja teoretična izhodišča vseživljenjskega učenja v državah partnericah ter nadaljuje s praktičnimi primeri iz vsakdanjega življenja odraslih oseb z učnimi težavami. Dosežek je nadgrajen tudi s

predstavitvijo različnih izobraževalnih in zaposlitvenih aktivnosti na DVD-ju ter s predstavitvijo projekta na spletnih straneh. Največjo dodano vrednost pa zagotovo pomeni vključitev ciljne skupine v projektne aktivnosti, saj so udeleženci lahko delovali izven okvirjev, v katerih sicer delujejo, nastala literatura pa je zato preverjeno verodostojna.

Spletni naslov projekta: <http://www.livingandlearning.org>

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
CUDV Dolfke Boštjančič Draga Draga 1 1292 lg	Marija Turman Lemajič mojca.turman@guest.arnes.si

Partnerji:

1. Red2Green (Velika Britanija)
2. Centre of Support to people with profound handicap (Portugalska)
3. Vocational training center of Thrace Athena (Grčija)

Projekt: Politika spolov v realnosti: izmenjava izkušenj, metod in strategij za integracijo načela enakosti spolov in krepitve vloge spolov na različnih političnih področjih (RealGem)

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Namen projekta je bil izmenjava didaktičnih izkušenj, praks, metod in dobrih zgledov pri implementaciji načela integracije enakosti spolov, ki zajemajo tako priporočila za izobraževanje kot tudi politično svetovanje, organizacijsko analizo spolov, spolno senzibilno finančno načrtovanje (angl. gender budgeting), senzibilizacijo akterjev ipd.

Moški in ženske so pojmovani kot učeči se akterji v strukturnih spremembah. Še več, so multiplikatorji strukturnih sprememb. Tematsko se je projekt osredotočal tudi na preizkušanje novih področij integracije načela enakosti spolov (kot je na primer povezava med spolom in trajnostnim razvojem). Projektni partnerji iz Nemčije, Avstrije in Španije imajo že večletno prakso pri izvajanju metod senzibilizacije za spol. V RealGemu so svoje znanje in izkušnje prenesli tudi na Slovenijo. V Sloveniji smo znanje s pridom uporabili tako pri akcijskem delu na področju civilne družbe in javne uprave kot tudi pri razvijanju in izvedbi nadaljnjih nacionalnih in mednarodnih projektov.

Učno partnerstvo RealGem je izpostavilo in odsevalo medkulturno razsežnost pri izmenjavi metod usposabljanja in spodbujanja občutljivosti za spol. To nam je omogočala nenehna teoretično-praktična razprava o vprašanju koncepta spola pri izobraževanju odraslih. Razmišljanje o medkulturni razsežnosti koncepta spola se je navezovalo na osnovno teoretično ozadje politik integracije načela enakosti spolov, in sicer glede možnosti in omejitve politik enakosti spolov, ki so povezane z uveljavljanjem in percepcijo spola v izobraževalni praksi. Slednje vključuje nevarnost reprodukcije spolnih dualizmov pri metodah usposabljanja ter tudi manifestacijo dihotomij narava/kultura, ki so tesno povezane z vprašanji spola.

Spletni naslov projekta: <http://www.realgem.net>

Partnerji:

1. DISSENS/genderWerk, Berlin (Nemčija)
2. Verein Männerberatung Graz/ GenderWerkstätte Graz (Avstrija)
3. Frauenservice Graz/GenderWerkstätte Graz (Avstrija)
4. Grameimpuls, Local society of Santa Coloma de Gramenet (Španija)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Mirovni inštitut – Inštitut za sodobne družbene in politične študije Metelkova 6 1000 Ljubljana	dr. Majda Hrzenjak majda.hrzenjak@guest.arnes.si

Projekt: **Prejudice as a path** (Predsodki kot naša ogledala)

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Namen projekta in naša vloga v njem je bila predvsem krepitev evropske identitete, prek boljšega medsebojnega poznavanja pa tudi odpravljanje predsodkov, katerih glavni temelj je predvsem neznanje in posploševanje ozkih resnic. Vsaka od partnerskih organizacij je pripravila delček svoje zgodbe o predsodkih, nakar smo prešli na konstruktivno debato. Ugotovili smo, da predsodkov ni mogoče prezreti, temveč se je treba z njimi soočiti. Nadomeščati jih je treba z znanjem, odprtostjo in pripravljenost za sodelovanje.

Slovenija (kot takrat najmlajša članica EU) je imela v tem projektu odgovorno delo. Naša predhodna predvidevanja o tem, kako močno se bomo morali soočiti s številnimi predsodki drugih evropskih držav (Nemčija, Španija, Anglija, Portugalska, Danska), so se izkazala za napačna. Pravzaprav ni bilo skorajda nič predsodkov, bila je le velika praznina, skoraj popolno nepoznavanje Slovencev, zato smo prvotno načrtane naloge in cilje spremenili tako, da smo jih podučili o Sloveniji in Slovencih.

V projektu so bile izpostavljene ranljive skupine prek predsodkov, ki se porajajo večinoma v domicilnem narodu do priseljencev, tujcev, pripadnikov tujih religioznih skupin, Romov, žensk, spolno drugače usmerjenih oseb. Ključno spoznanje projekta je, da je potrebno širjenje meja znanega v nas samih in družbi, ki ji pripadamo. Sprejemanje različnosti je hkrati bogatenje naše kulture, našega lastnega zavedanja ter naša osebna last.

Spletni naslov projekta: <http://www.pap-europe.net>

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Kranj Cesta Staneta Žagarja 1 4000 Kranj	Darja Kovačič darja.kovacic@lu-kranj.si

Partnerji:

1. Max Eyth-Schule, Alsfeld (Nemčija)
2. Odense Tekniske Skole (Danska)
3. Instituto Provincial de Educacion de Adultos (Španija)
4. Escola Tecnologica, Artistica e Professional de Pombal (Portugalska)
5. Escuela oficial de idiomas de linares (Španija)
6. James Watt College of Further and Higher Education (Škotska)

Projekt: Social inclusion in action (Aktivna socialna vključenost)

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Projekt Aktivna socialna vključenost je stremel k spreminjanju odnosa in k doseganju socialnega vključevanja ter družbene kohezije skozi učne in razvojne metode za motivacijo tako večinskih dominantnih institucij/organizacij kot tudi manjšin, ki so iz različnih vzrokov potisnjene na obrobje družbe in v vsakdanjem življenju ne nastopajo kot enakopravni partnerji.

Glavne teme, na katere se je projekt nanašal, so bile: socialna kohezija, manjšine, enakopravnost, odpravljanje izključenosti in stereotipov, demokracija, človekove pravice in aktivno državljanstvo, kulturne, etnične, socialne in jezikovne razlike, medverski in medkulturni dialog, svoboda govora, preprečevanje konfliktnih situacij, spoznavanje evropskih držav in njihovih praks pri odpravljanju socialne izključenosti.

Glavni namen projekta je bilo ovrednotenje procesne delovne metode, seznanitev z orodji, ki se uporabljajo pri tej metodi, in ugotavljanje uporabnosti metode pri vseh dejavnostih, ki jih izvajajo organizacije partnerice.

Rezultate pa najbolje opišejo besede koordinatorke projekta, gospe Trine Thommessen: »Občutek imam, da je bila vključitev v učenje in spoznavanje metode procesnega dela zelo učinkovita predvsem z osebnega vidika vsakega posameznika. Soočili smo se z lastnim odnosom, predsodki in uspeli sebe in ostale pogledati in videti v drugačni luči, z drugega zornega kota. Raznolikost izkušenj je vsakemu od nas ponudila nekaj novega, odprla nam je nov pogled na svet, poleg tega pa smo se skozi osebne pripovedi posameznikov seznanili z nedavno zgodovino evropskih držav.«

Partnerji:

1. European Multicultural Foundation (Velika Britanija)
2. ANNWIN – Centrum na podporu a rozvoj ľudského potenciálu – Centre for support and Development of Human Potential (Slovaška)
3. Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek dla Osob Niepełnosprawnych 'Miłosierdzie Boże' – Caritas of Katowice Archdiocese Centre for Disabled 'Divine Mercy' (Poljska)
4. Arendal voksenopplæring Arendal kommune – Arendal centre for adult education Arendal Municipality (Norveška)
5. Lietuvos Etninių Mažamų Asociacija – Lithuanian Ethnic Minorities Association (Litva)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Ajdovščina Cesta 5. maja 14 5270 Ajdovščina	Boža Bolčina boza.bolcina@lu-ajdovscina.si

Projekt: Krepitev sposobnosti deprivilegiranih za uspešnejše delovanje v družbi

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Glavni cilj projekta z naslovom Krepitev sposobnosti deprivilegiranih za uspešnejše delovanje v družbi je bil usposobiti pripadnike šibkejših oz. marginalnih ciljnih skupin na tistem socialnem in osebnem področju, kjer so najšibkejši, in jim omogočiti samostojnejše delovanje v družbi. Cilje smo dosegli z metodologijo podpornih skupin.

Projektne partnerji iz petih evropskih držav smo na novo razvili in izvedli programe različnih modulov podpornih skupin, ki so zagotavljali, da so posamezniki, vključeni v podporne skupine, pridobili spretnosti za izboljšano delovanje na vsaj enem področju njihovega življenja. S tem novim pedagoško-andragoškim pristopom smo okrepili njihovo samozavest in samopodoba ter jih usposobili za samostojnejše delovanje v skupnosti ter jim ponudili večjo možnost, da nadzorujejo svoje življenje in obvladujejo krizne situacije, ki so posledica njihove deprivilegiranosti.

V projektu smo dobili priložnost za izmenjavo izkušenj s kolegi iz drugih evropskih držav in skupaj z petimi partnerji razvili dvanajst programov podpornih skupin, ki smo jih natisnili v brošuri in diseminirali, kar pomeni, da jih bodo lahko uporabljale tudi druge organizacije za izobraževanje odraslih v vseh petih sodelujočih državah. Vsaka od partnerskih organizacij je nato izvedla dva izbrana programa.

Ključni poudarki:

Neformalno usposabljanje ranljivih ciljnih skupin – žensk in starejših.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Jesenice Cesta Cirila Tavčarja 3a 4270 Jesenice	mag. Maja Radinovič Hajdič maja.radinovic@siol.net

Partnerji:

1. DS Syndesmos Goneon Gymnasiou Panagias Theoskepastis, Paphos (Ciper)
2. Instituto comprensivo estatal de adultos, Castellana Sicula, Italy (Italija)
3. Instituto Valenciano de Evaluación y Calidad Educativa -IVECE, Valencia (Španija)
4. Centro de Educación Permanente de Adultos 'Joaquín Costa', Caspe (Španija)
5. Psiho-organiskās analīzes asociācija, Rīga (Latvija)

Projekt: Integracijsko vseživljenjsko učenje odraslih s posebnimi potrebami

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Projekt je želel zajeti vse integracijske postopke in procese v izobraževanju odraslih v več evropskih državah, razviti nove ideje in razširiti rezultate ter vanje vključiti ljudi s posebnimi potrebami ali brez njih. V okviru projekta je bilo na srečanjih sodelujočih partnerjev projekta izvedeno komparativno integracijsko izobraževanje odraslih s posebnimi potrebami ali brez s preizkušanjem obstoječih in novih metod.

Projekt je uresničeval osnovno idejo, da bi se vsi ljudje, s posebnimi potrebami ali brez njih, morali izobraževati skupaj v okviru splošnega, neformalnega izobraževanja odraslih. Izkazalo se je, da vpeljava integracije v sistem izobraževanja prinaša za vse udeležence integracijskega izobraževanja veliko koristi, saj omogoča medsebojno razumevanje in odpravlja predsodke ter strahove, zmanjšuje izključitev ljudi s posebnimi potrebami, nadaljuje s sistemom integracijskega učenja tudi zunaj formalnega izobraževanja (po vrtcu in šoli tudi v vsakdanjem življenju v okviru različnih neformalnih izobraževalnih oblik), omogoča enakopravnost oziroma enake možnosti za vse in podpira (ponovno) vključevanje v poklicne tokove, ljudem brez motenj pa omogoča boljše predpostavke za učenje.

Ključna vprašanja projekta, na katera smo partnerji poskušali odgovoriti, so bila:

- osnovne ideje/filozofija integracijskega izobraževanja;
- didaktika integracijskega izobraževanja;
- razvoj strategij za individualno svetovanje v zvezi z izobraževanjem;
- kvalifikacije za voditelje tečajev oziroma izobraževalnih oblik;
- senzibilizacija posredno in neposredno sodelujočih v izobraževalnem procesu.

Partnerji:

1. Varstveno delovni center Polž Maribor (Slovenija)
2. Gesellschaft Erwachsenenbildung und Behinderung e.V (Nemčija)
3. Barmherzige Bruder Straubing (Nemčija)
4. Landesverband der Kartner Volkshochschulen (Avstrija)
5. Beratungs, Mobilitats und Kompetenzzentrum (Avstrija)
6. St. John of God Kildare service (Irska)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Andragoški zavod Maribor Ljudska univerza Maistrova 5 2000 Maribor	Melita Cimerman melita.cimerman@azm-lu.si

Projekt: The new opportunity (Nova priložnost)

Vir sofinanciranja: Program Socrates II, program Grundtvig

Opis projekta:

Nova priložnost je projekt evropskega sodelovanja med izobraževalnimi institucijami, ki izvajajo vseživljenjsko izobraževanje odraslih, vključno z osnovnošolskim izobraževanjem za odrasle. Namen projekta je izmenjava izkušenj, prakse in metod vključevanja odraslih oseb, ki so brez osnovne izobrazbe in kvalifikacij, nazaj v formalno osnovnošolsko izobraževanje. Ciljna skupina je torej občutljiva skupina odraslih oseb, starih do petdeset let, brez dokončane osnovne izobrazbe in kvalifikacij. Ti običajno prihajajo iz socialnega in ekonomskega obrobja ter imajo kot taki posebne izobraževalne potrebe. Zanje je značilno, da se sami ne želijo ali ne znajo vključiti v kakršno koli obliko izobraževanja. Vizija projekta je vzpostaviti učno partnerstvo, ki bo omogočalo konkretni prenos idej in primerov dobre prakse različnih partnerjev na domačo ciljno populacijo. V ta namen želimo pripraviti srečanje organizatorjev in udeležencev osnovnošolskega izobraževanja ter s skupnimi močmi izpostaviti ideje, primere dobre prakse, nove motivacijske prijeme, promocijske kanale in drugo, kar bi utegnilo pozitivno vplivati na ponovno vključitev te populacije v izobraževanje. Nadalje bo svoje ugotovitve vsak izmed partnerjev predstavil vsem izvajalcem tovrstnega izobraževanja in pristojnim ministrstvom v svoji državi.

Celoten projekt je namenjen eni izmed socialno in ekonomsko najbolj ogroženih in ranljivih skupin – torej tistim, ki nimajo dokončane niti osnovne izobrazbe. Tako je njihova osebna in socialna rast onemogočena. Premalokrat pa jih obravnavamo kot ranljive skupine, saj velja stereotip, da so nekako sami krivi za svoje stanje.

Spletni naslov projekta: <http://www.lu-velenje.si>

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
AZ Ljudska univerza Velenje Titov trg 2 3320 Velenje	Brigita Kropušek Ranzinger brigita.kropusek-ranzinger@lu-velenje.si

Partnerji:

1. L.U.E.T.E.C. – o.n.l.u.s. (Libera Universita Europea Terza Eta Campania) – Free European Third Age University Campania – Napoli (Italija)
2. Jelgavas rajona padomes Pieaugušo izglitibas centrs – Jelgavas Regional Council Adult Education Centre – Jelgava (Latvija)
3. Centro de Educacion de Personas Adultas de san Martin de la Vega, San Martin de la Vega (Španija)

PROJEKTI, KI SO POTEKALI V OKVIRU SEKTORSKEGA PROGRAMA LEONARDO DA VINCI IN NJEGOVIH PREDHODNIKOV

16

Projekt: **Models of education and training for Roma in Slovenia and Lithuania (Modeli za izobraževanje in usposabljanje Romov v Sloveniji in v Litvi)**

Vir sofinanciranja: Leonardo da Vinci II

Opis projekta:

Cilj projekta Modeli za izobraževanje in usposabljanje Romov v Sloveniji in v Litvi je bil prispevati k povečanju zaposlitvenih možnosti Romov in uspešnejši integraciji. Podatki o starostni strukturi, doseženi stopnji izobrazbe in zaposlenosti pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji, na Portugalskem in v Litvi se bistveno razlikujejo od primerljivih podatkov za ostalo prebivalstvo. Razlike so predvsem v tem, da so Romi zelo mlada populacija ter da so le redki med njimi redno zaposleni.

V letu 2006 smo obiskali Litvo. V naši projektni skupini sodeluje Zavod za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja, podpredsednik Zveze Romov Slovenije Oto Baranja in direktor območne enote Zavoda za zaposlovanje v Novem mestu. Obiskali smo romski center in romsko naselje Kirtimai blizu Vilniusa ter vladne in manjšinske ustanove v Litvi. V izmenjavi v letu 2007 je bila naša partnerska ustanova Obra Nacional da Pastoral dos Ciganos v Lizboni. Rezultate smo predstavili na romskem taboru v avgustu 2006 v Murski Soboti, poročilo o projektu pa smo objavili v časopisu Romano them, na spletni strani romskega društva Pušča ter v časopisu Caravan, glasilu romske skupnosti iz Lizbone.

S projektom smo dosegli spodbujanje sodelovanja z Romi iz različnih držav, izmenjavo dobrih praks ter utrjevanje sodelovanja med partnerskimi ustanovami v Sloveniji.

Partnerji:

1. Romski kulturni center Vilnius/ Kirtimai (Litva)
2. Obra Nacional da Pastoral dos Ciganos (Portugalska)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Inštitut za narodnostna vprašanja Erjavčeva 26 1000Ljubljana	Vera Klopčič vera.klopcic@guest.arnes.si

Projekt: Izmenjava za razvoj skupnostne skrbi v Republiki Sloveniji

Vir sofinanciranja: Leonardo da Vinci II

Opis projekta:

Cilj projekta je bil pridobitev praktičnih znanj in izkušenj zaposlenih v programih usposabljanja in zaposlovanja oseb s ponavljajočimi se duševnimi motnjami ter znanj o neinstitucionalnem skupnostnem psihiatričnem zdravljenju.

V projekt sta bili vključeni dve svetovalki programov zaposlovanja in usposabljanja pri združenju ŠENT, ki sta se v okviru štiritedenske izmenjave pri sorodni organizaciji AIGS iz Belgije seznanili s programi in postopki usposabljanja in zaposlovanja oseb s kroničnimi težavami v duševnem zdravju: standardizirano ocenjevanje delazmožnosti, individualno in skupinsko svetovanje pri zaposlovanju, postopki pogajanj z delodajalci ter podpora delodajalcem pri zaposlovanju kroničnih psihiatričnih bolnikov.

V šesttedensko izmenjavo z Veliko Britanijo pa je bil vključen šestčlanski multidisciplinarni delovni tim zdravstvenih delavcev iz Psihiatrične klinike Ljubljana. V inštitutu za skupnostno duševno zdravje Bedfordshire and Luthon Community NHS Trust so udeleženke izmenjave sodelovale pri skupnostnem delu zdravstvenih služb na domovih njihovih uporabnikov, seznanile so se z modeli dobre prakse dela v dnevni centrih, pri kriznih intervencijah, pri nepretrganem zdravljenju na domovih uporabnikov, s skupnostnim psihiatričnim timskim delom, z vlogami različnih poklicnih profilov v njem ter z multidisciplinarnim povezovanjem s socialnimi skupnostnimi službami.

Izmenjavi sta potekali po predhodno pripravljenih programih, ki so ju glede na naše potrebe pripravili partnerski organizaciji. Obema skupinama udeleženk izmenjav sta partnerski organizaciji dodelili tutorja, ki je usposabljanje udeleženk spremljal in ga sproti tudi vrednotil.

Udeleženke izmenjave so s projektom pridobile nove profesionalne veščine na svojem delovnem področju ter izpopolnile tudi svoje jezikovne spretnosti in spoznale medkulturne raznolikosti.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
ŠENT Slovensko združenje za duševno zdravje Cigaletova 5, 1000 LJUBLJANA Spletni naslov: http://www.sent.si	Jana Ponikvar tel.: 01 230 78 30 info@sent.si

Partnerji:

1. AIGS Asociacion Interregional de Guidanece et de Sante (Belgija)
2. Bedfordshire and Luthon Community NHS Trust (Velika Britanija)

Projekt: Osebna in strokovna rast

Vir sofinanciranja: Leonardo da Vinci II

Opis projekta:

Namen projekta je bil omogočiti mladim s posebnimi potrebami, da tri tedne preživijo v tujini, spoznajo delo in kulturo države v EU, se naučijo priprave nekaterih italijanskih in latvijskih jedi ter si pridobijo dokument Europass, ki jim pomaga k večji konkurenčnosti na Evropskem trgu delovne sile. Posebno smo ponosni na dejstvo, da so bili udeleženci tritedenskega projekta v Latviji tudi dijaki nižjega poklicnega izobraževanja, ki so učno šibkejši in s posebnimi potrebami.

Naša pot se je začela oktobra 2006, ko so dijaki nižjega poklicnega izobraževanja, smer pomočnik peka in slaščičarja, potovali v Latvijo. Na začetku je bilo treba premagati veliko strahu, saj so nekateri učenci potovali v tujino prvič. Takoj smo opazili, kako drugačna je Latvija od Slovenije, presenečeni pa smo bili tudi nad tem, da tam skoraj nihče ni govoril angleško. A kjer je volja, je moč. Z našimi gostitelji in delodajalci smo se uspeli sporazumeti in preživeli smo čudovite tri tedne.

Aktivnosti so bile zelo raznolike. Prvi teden smo se učili latvijskega jezika ter pripravljati latvijske jedi. Poleg tega smo imeli vodene ogleda, na katerih smo se seznanjali z njihovo kulturo in zgodovino, ter se udeleževali socialnih iger z namenom, da se naučimo ceniti različnost ter premagovati jezikovne in kulturne razlike.

S projektom smo dosegli zadane cilje. Izboljšale so se naše poklicne kompetence ter konkurenčnost na trgu delovne sile, poleg tega pa smo se med izvajanjem projekta morali tudi ves čas soočati s konflikti, jih konstruktivno reševati in premagovati ovire. Naučili smo se prevzemati odgovornost za svoja dejanja ter začeli bolj spoštovati in ceniti različnost, kar je izredno pomembno za evropsko perspektivo.

Projekt pa je imel učinek tudi na našo lokalno skupnost. Ker smo vzgojni zavod, ki je umeščen v majhen kraj, je posledica projekta tudi ta, da krajanje spoznavajo, da so dijaki in predvsem gojenci lahko uspešni tudi v tujini.

Partnerji:

1. Skrundas Arodvidusskola (Latvija)
2. AZZURA Cooperativa Sociale (Italija)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
VIZ Višnja gora Cesta Dolenjskega odreda 19 1294 Višnja Gora	Gordana Kaiserberger Grlica gkaise@gmail.com

Projekt: **More knowledge, more success (Več znanja, več uspeha)**

Vir sofinanciranja: Leonardo da Vinci II

Opis projekta:

Namen našega projekta je bil pridobivanje novih spretnosti oz. dopolnitev spretnosti na strokovnem področju gostinstva, opravljanje praktičnega dela izobraževanja, spoznavanje načina dela in zahtev v šolskem ter poklicnem okolju, pridobivanje mednarodnih delovnih izkušenj, spoznavanje kulturnega okolja drugega naroda, naučiti se osnov jezika države gostiteljice, spoznavanje kulturnih, zgodovinskih in naravnih znamenitosti dežele gostiteljice.

V Španijo se je februarja 2006 podala skupina trinajstih dijakov programa kuhar. Za večino je bil to prvi polet z letalom in treba je bilo premagati cel kup strahov. Pristali smo v španski provinci Andaluzija, v mestu Sevilla, kar pomeni 2500 kilometrov od doma, precej južneje od Slovenije, v milijonskem mestu, kjer zelo malo ljudi govori angleško. V začetku smo imeli nekaj organizacijskih težavah z namestitvijo in gibanjem po mestu, nato pa smo se počasi vživeli v novo okolje in naš vsakdan je postal bolj varen in domač.

Vsak delavnik smo imeli delovno prakso po restavracijah in hotelih v Seville, kjer smo spoznavali in po navodilih pripravljali španske jedi: tapas prigrizke, tortilje, paello, različne ribje in zelenjavne jedi. Večeri so bili namenjeni pouku španščine, ob vikendih pa smo spoznavali kulturno-zgodovinske znamenitosti mest in okolice ter obiskali Cadiz (s pogledom na Atlantski ocean), Cremono in znamenito mesto Sevilla.

Kljub težavam s sporazumevanjem smo bili dijaki z delom zelo zadovoljni. Smo pa opazili, da imajo naša dekleta manj težav s španščino, saj so se že doma z gledanjem španskih nadaljevanj skrbno pripravljale na odhod v tujino.

Vtisi, doživetja in prijetni trenutki, preživeti v tujini, bodo vsem še dolgo ostali v spominu. Izkušstvo uspešnosti v tujem, neznanem delovnem okolju pa je našim dijakom odlična popotnica za življenje.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
VIZ Višnja gora Cesta Dolenjskega odreda 19 1294 Višnja Gora Spletni naslov: http://www2.arnes.si/-vizvgora	Tončka Pal visnja-gora@guest.arnes.si

Partnerji:

1. INCOMA International consulting and mobility agency SL (Španija)
2. AZZURA Cooperativa Sociale, Villa Redenta 1, Spoleto (Italija)

Projekt: **Usposabljanje za vseživljenjsko učenje** – **Beremo in pišemo skupaj**

Vir sofinanciranja: Javni razpis za sofinanciranje izobraževalnih programov za zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja

Opis projekta:

Aprila 2007 smo na OŠ Antona Žnideršiča OE Ljudska univerza začeli s programom UŽU – BIPS za leto 2007. V program se je vključilo petnajst udeležencev albanske narodnosti; sedem mater in osem otrok. Pri predstavitvi programa UŽU – BIPS na OŠ Antona Žnideršiča so bile učiteljice predmetnega pouka mnenja, da je program primeren za starše in otroke albanske narodnosti, ki so vključeni v to šolo. Poudarile so, da le težka komunicirajo z materami, ker te slabo ali pa sploh ne govorijo slovensko. Program bi jim približal življenje v šoli, jih seznanil z načinom dela in jim omogočil, da spoznajo, na kakšen način lahko pomagajo svojim otrokom. Za mnenje smo prosili tudi šolsko svetovalno delavko, ki je idejo podprla.

Skupaj z udeleženci smo že na prvem srečanju poskušali poiskati skupne interese, potrebe, želje, ki naj bi jih uresničevali in dosegali skozi predvidena srečanja. Udeleženci so se med trajanjem projekta le s težavo odpri in nam zaupali. Vse njihove pripombe smo upoštevali in jih usklajevali z učnim načrtom. Slednjega smo po potrebi prilagajali glede na življenjske okoliščine ciljne skupine. Izvajali nismo le projekta Od zrna do pogače, v katerem naj bi obiskali bližnji kmečki turizem in bi si otroci sami spekli hlebček kruha. Njegova realizacija se namreč veže na dneve v vikendu, udeleženske pa niso bile pripravljene priti ob sobotah. Vse zastavljene cilje v učnem načrtu smo sicer realizirali, čeprav v zmanjšanem obsegu in na manjši ravni zahtevnosti. Udeleženske so sodelovale pri dejavnostih, ki so jih izvajale skupaj z otroki, medtem ko same sebe niso izpostavljale. Kmalu smo ugotovili, da vprašanja ali pripombe z naše strani, naslovljene na posamezno udeleženko, pri tej osebi vzbujajo nelagodje in zadrego. Zato smo se na matere otrok vedno obračali kot na skupino in nismo nobene izpostavili. Šele po preteku več kot polovice srečanj smo med njimi opazili večjo sproščenost in zaupanje. Kljub vsem težavam smatramo, da je bil program uspešen. Veliko potrditev smo dobili ob koncu srečanj s strani udeleženk, ki so izrazile pripravljenost, da bi se v podoben program ponovno vključile.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica, OE Ljudska univerza Rozmanova 25b 6250 Ilirska Bistrica	Romana Morano stikssvetom-oskpaz@guest.arnes.si

Projekt: DISNET – e-učna mreža za nezaposlene osebe s posebnimi potrebami

Vir sofinanciranja: PHARE 2003 – 'Izboljšanje računalniške pismenosti'

Opis projekta:

V projektu DISNET smo vzpostavili izobraževalno mrežo za brezposelne osebe s posebnimi potrebami (gluhe in naglušne, slepe in slabovidne) v Sloveniji in ustanovili Interesno izobraževalno skupino z informativno, predstavitveno in izobraževalno vlogo. Ljudi s posebnimi potrebami je izobrazila in usposobila za učinkovito vključevanje v delovno okolje, ki zahteva poznavanje računalniških veščin. Za usposabljanje smo uporabljali gradiva, pripravljena vnaprej in izdelana z video snemanjem. Osnovno usposabljanje se je zaključilo s pridobitvijo spričevala ECDL. Izobraževalne institucije za ljudi s posebnimi potrebami so tako obogatile svojo ponudbo z izvajanjem e-učenja s pomočjo mentorjev. Ostala cilja projekta sta zajemala izobraževanje mentorjev za delo z IKT, prilagojeno ljudem s posebnimi potrebami, in predstavitev priložnosti, ki jih ponuja e-učenje ljudem s posebnimi potrebami. Po projektu so institucije pridobile status podpornih centrov z možnostjo e-učenja na daljavo, pri čemer je na voljo pomoč mentorjev ter oprema za izvajanje usposabljanja.

Izobraževanje v projektu smo organizirali po metodi 'blended learning', ki omogoča uporabnikom, da si izobraževanje časovno in krajevno prilagodijo. Interesni izobraževalni skupini, ki smo jo ustanovili, so se pridružile različne institucije. Štiri izobraževalne centre v Mariboru, Celju, Ljubljani in Portorožu smo nadgradili v podporne centre za izobraževanje in usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v tečajih za gluhe in naglušne ter slepe in slabovidne, ki se je zaključilo s preverjanjem znanja za pridobitev certifikatov ECDL in njihovo podelitvijo.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Andragoški zavod Maribor Ljudska univerza Maistrova 5 2000 MARIBOR	Melita Cimerman melita.cimerman@azm-lu.si

Partnerji:

1. Univerza v Mariboru (Slovenija)
2. Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko (Slovenija)
3. Racio Social (Slovenija)
4. Zavod MIRK (Slovenija)
5. Prava poteza (Slovenija)

Projekt: PPERO – poseben program za etnično skupino Romov

Vir sofinanciranja: Javni razpis 'Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve ter institucionalno usposabljanje'

Opis projekta:

Projekt PPERO – poseben program za etnično skupino Romov smo v letih 2007 in 2008 izvajali v štirih skupinah. Udeležence smo pridobili s pomočjo Zavoda RS za zaposlovanje OS Murska Sobota. Program smo izvajali na območju UD Murska Sobota in UD Lendava.

Posamezna izvedba programa traja sto pet ur. Program izvajamo v skupinah od deset do šestnajst udeležencev. Doslej ga je uspešno zaključilo petinštirideset udeležencev. Udeleženci programa so pripadniki romske skupnosti, ki niso zaključili osnovnošolskega izobraževanja oziroma so ga zaključili že precej časa nazaj. Udeležencem je skupna zelo nizka raven pismenosti, posamezniki so nepismeni. Program izvajamo v obliki projektnega učenja. Vsebine posameznih podprojektov prilagajamo problematiki romskega človeka kot aktivnega državljan Slovenije in Evrope. Ob aktualnih vsebinah, popestrenih s praktičnimi delavnicami, ekskurzijami in ogledi, udeleženci izpopolnijo pismenost v slovenskem jeziku in matematično pismenost ter pridobijo znanja za uspešno delovanje v vsakdanjih življenjskih situacijah. Spoznajo zdrav in aktiven način življenja, vlogo odgovornega starša pri vzgoji in izobraževanju otrok ter vlogo aktivnega člana v družini in v življenjski skupnosti. Pridobijo si motivacijo za nadaljnje izobraževanje in zaposlovanje.

Poseben poudarek dajemo spoznavanju in negovanju romske preteklosti in romskega jezika.

Udeleženci se seznanijo z izvorom in zgodovino svojega naroda, ozaveštujejo navade in običaje ki so jih ohranili od svojih prednikov, prebirajo romsko literaturo. Seznanijo se s posebnimi programi in ukrepi, ki so jih deležni kot pripadniki romske skupnosti v republiki Sloveniji. Udeleženci ob koncu prejmejo potrdilo o opravljenem programu.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Murska Sobota Slomškova ulica 33 9000 Murska Sobota	Alenka Kučan alenka.kucan@lums.si

Projekt: Študija s področja socialnega podjetništva

Vir sofinanciranja: Javno naročilo Republika Slovenija, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Opis projekta:

Splošni cilj projekta je bil krepitev ustreznega podpornega okolja za uvajanje socialnega podjetništva v Sloveniji kot enega od pomembnih ukrepov za povečanje socialne integracije skupin, ki so že izključene oziroma jim grozi socialna izključenost, ter zagotavljanje razvoja manj razvitih oziroma podeželskih območij (še zlasti demografsko ogroženih), in sicer z vidika zagotavljanja strokovne pomoči temu sektorju za hitrejši razvoj projektov socialnega podjetništva s pomočjo črpanja sredstev evropskih strukturnih skladov.

Rezultat projekta so razvite raziskovalno-svetovalne metode in usposobljena osnovna mreža pospeševalcev socialnega podjetništva. Izbranih je bilo dvajset potencialnih udeležencev, ki so se usposabljali v 45-urnem programu usposabljanja za promotorje/promotorke socialnega podjetništva in so izvedli analizo potreb na lokalnih trgih in analizo usposobljenosti institucij s področja nevladnega, neprofitno usmerjenega sektorja oz. javnega sektorja na lokalni ravni za ustrezno pripravo projektov in vodenje projektov socialnega podjetništva, ki bodo črpali sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in

Evropskega socialnega sklada (ESS).

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ekonomski institut Maribor, d.o.o. Center razvoja človeških virov Razlagova ulica 22 2000 Maribor	Matjaž Golob m.golob@center-rcv.org

Partnerji:

1. GEA College (Slovenija)
2. Preskok (Slovenija)
3. KZ Developments (Slovenija)
4. Dart (Slovenija)
5. Apiana (Slovenia)
6. Adest (Italija)

Projekt: G&G, Grandparents & Grandchildren (Stari starši in vnuki)

Vir sofinanciranja: e-LEARNING

Opis projekta:

Glavni namen projekta Grandparents & Grandchildren je bila promocija in razvoj digitalne pismenosti med populacijo 55+. Glavni ciljni skupini projekta sta bili dijaki srednjih šol v vlogi digitalnih mentorjev (vnuki) in starejši odrasli (stari starši) v vlogi udeležencev. 'Vnuki' so 'stare starše' učili brskanja po spletu in uporabe elektronske pošte ter drugih spletnih storitev (e-bančništvo, e-nakupovanje, e-uprava ...) ter jim na ta način pomagali prevzeti aktivno vlogo državljanov digitalne družbe.

Ideja projekta Grandparents & Grandchildren je zelo preprosta in obenem odlična. Predvideni rezultati so stroškovno učinkoviti, saj 'vnuki' v projektu 'stare starše' poučujejo brezplačno v okviru svojih obveznih izbirnih vsebin v srednji šoli. Projekt je imel velik socialni vpliv na okolje, v katerem se je odvijal, in tudi trajnostne učinke. Projektne aktivnosti je po isti metodologiji mogoče izvajati več let in v različnih lokalnih okoljih.

Glavni rezultati projekta:

- spletna stran projekta,
- učbenik za 'vnuke',
- učbenik za 'stare starše',
- lokalne e-vsebine (3 sklopi),
- lokalni predstavitveni seminar (50 udeležencev),
- 190 izvedenih izobraževalnih ur,
- 46 udeleženih 'starih staršev',
- 9 vključenih 'vnukov'.

Partnerji:

1. Ljudska univerza Jesenice (Slovenija)
2. Državni center za poklicno izobraževanje 'APOPSI' (Grčija)
3. Visoka poklicna šola Savo (Finska)
4. SCIENTER (Italija)
5. SCIENTER (Španija)
6. Državni inštitut za poklicno izobraževanje in usposabljanje (Slovaška)
7. Univerza v Talinu (Estonija)
8. TNOiK (Poljska)
9. Vocational Training S.A. (Grčija)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Jesenice Cesta Cirila Tavčarja 3a 4270 Jesenice	mag. Maja Radinovič Hajdič maja.radinovic@siol.net

Projekt: **Ko tujina postane dom**

Vir sofinanciranja: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport ter ESS

Opis projekta:

V letu 2007 se je na območje slovenskih Obalnih občin priselilo večje število žensk in otrok s Kosova. Pridružili so se možem in očetom, ki so že služili kruh v Sloveniji. Ta trend so zaznali tako na koprskem Zavodu za zaposlovanje, Centru za socialno delo in mi na Ljudski univerzi. Skupaj smo identificirali dve visoko izobraženi Albanci Hajrije in Anilo, ki tekoče govorita slovensko in že imata slovensko državljanstvo. Z njuno pomočjo smo želeli manj izobraženim albanskim ženskam pomagati pri premagovanju ovir za uspešno vključevanje v novo družbo. Konkurirali smo za sredstva projekta Usposabljanja na delovnem mestu, ki ga sofinancirata Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Evropska unija. Del sredstev pa smo namenili iz dejavnosti Centra VŽU, ki ga sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport in Evropska unija

Hajrije in Anila sta se usposabljali na Ljudski univerzi Koper na področju izobraževanja odraslih kot mentorici na 'Točki vseživljenjskega učenja', vzpostavili sta kontakte z bodočimi udeleženkami in jih motivirali za udeležbo, nato sta prevzeli vlogo kulturnih mediatorjev. Vsaka udeleženka je s svetovalko v Regionalnem svetovalnem središču pripravila osebni učni načrt. Hkrati smo s pomočjo slovenistke sestavili program za učenje slovenskega jezika z dodatkom praktičnih vsebin, ki so temeljne za uspešno vključevanje v našo družbo. Zbrali smo skupino enajstih Albank, ki so se dva meseca vsak dan izobraževale pri nas. Udeleženke so v stournem programu predelale tematske sklope Slovenščina – splošni del, Spoznajmo upravno enoto, Slovenija socialna država, Zaposlovanje, Moj otrok hodi v šolo, Računalniško opismenjevanje, Moja kultura in tvoja kultura.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Koper – Università popolare Capodistria Cankarjeva 33 6000 Koper	Kristina Udovič kristina.udovic@lu-koper.si

Partnerji:

1. Zavod RS za zaposlovanje (Slovenija)
2. OŠ Koper (Slovenija)
3. Center za socialno delo Koper (Slovenija)
4. Upravna enota Koper (Slovenija)

Projekt: Center vseživljenjskega učenja Severne Primorske

Vir sofinanciranja: ESS in MŠŠ – program razvoja človeških virov 2007–2013

Opis projekta:

Center vseživljenjskega učenja Severne Primorske deluje kot uveljavljena mreža tesno povezanih in sodelujočih središč, dejavnosti centra pa so dostopne in prijazne vsem prebivalcem v regiji. Center VŽU Severne Primorske ustvarja pogoje, da ima čim več prebivalcev regije možnost dostopa do informacij, učenja, svetovanja.

Dejavnosti znotraj Centra VŽU Severne Primorske:

- Svetovalno središče ISIO (v Novi Gorici),
- regijski CIPS – Center za informiranje in poklicno svetovanje (v Novi Gorici),
- Točke vseživljenjskega učenja (TVŽU) v Idriji, Cerknem, Bovcu, Tolminu, Ajdovščini, Vipavi, Brdih, Kanalu, Šempasu, Šempetru-Vrtojbi, Mirnu-Kostanjevici, Renče-Vogrskem in Zaporu Nova Gorica,
- Borza znanja (v Novi Gorici, odprtje 2009) – to je informacijsko središče, v katerem zbiramo, urejamo in posredujemo podatke o ljudeh, ki znanje iščejo, in o ljudeh, ki znanje ponujajo; to bo prva borza znanja v regiji,
- dislokacije Svetovalnega središča ISIO Nova Gorica (v Tolminu, Idriji, Šempasu in Zaporu Nova Gorica),
- informativni kotiček CIPS-a (v Idriji),
- delavnice za Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih.

Center VŽU Severne Primorske v celotni regiji ustvarja odprto učno okolje in tako povečuje dostop do vseživljenjskega učenja s posredovanjem podatkov in nasvetov o različnih možnostih in priložnostih v izobraževanju ter poklicnem svetovanju. Vsakemu posamezniku omogoča samostojno učenje s podporo IKT ter dostop do novih tehnologij in informacij, kolikor je mogoče blizu, ter ga motivira za njegov osebni in profesionalni razvoj.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Nova Gorica Cankarjeva ul. 8 5000 Nova Gorica	Nada Uršič Debeljak (vodja) Anja Nemeč (koordinatorka) info@lung.si

Partnerji:

1. Posoški razvojni center (Slovenija)
2. Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija ICRA (Slovenija)
3. Ljudska univerza Ajdovščina (Slovenija)

Projekt: E.A.S.Y – Enabled Access for Students and Youth

IKT-podpora za potrebe izobraževalnih programov – formalnih in neformalnih

Vir sofinanciranja: lastna sredstva – razvojni program

Opis projekta:

Kakovostna šola je šola, ki sledi sodobnim razvojnim trendom v vzgoji in izobraževanju ter jih tudi uspešno prenaša v svoje poslovanje. Pri tem ne mislimo le na kurikulum kot takšen, temveč predvsem na odzivni čas uvajanja aktualnih izobraževalnih programov v povezavi s povpraševanjem po delu, ob čemer nikakor ne smemo pozabiti danes osrednjih oblik pridobivanja dodatnih znanj – neformalnega učenja.

Pri tem je treba misliti na sprotno uvajanje najsodobnejše učne tehnologije in pripomočkov, kjer se še zlasti izkažejo prednosti šole z najsodobnejšim upravljanjem. To pomeni, da se vodstvo in zaposleni trudijo slediti novostim informacijske družbe ter ustrezno razvijajo svoje izobraževalne programe. Ob tem ne moremo mimo pomembnosti samoiniciativnega dela zaposlenih, ki lahko s svojim inovativnim in učinkovitim pristopom postavljajo smernice za prihodnost.

Pri ponudbi izobraževalnih programov sledimo aktualnim dogodkom na trgu ponudbe in povpraševanja po delu, hkrati pa skušamo tudi intuitivno predvideti, katere poklicne in druge profile bo zahtevala prihodnost. Vsako leto tako uvedemo tri do štiri nove izobraževalne oblike, velik poudarek pa dajemo tudi neformalnemu, vseživljenjskemu učenju.

Uvajamo nove oblike in metode dela, kot so študij na daljavo, predavanja s pomočjo videokonferenc, delo s tutorji, vzpostavitev informacijske mreže elektronskega študijskega gradiva, uvedba e-učenja prek računalnika in spleta. Ob tem nudimo tudi učno pomoč brezposelnim v obliki individualnih inštrukcij, usmerjamo kandidate, jim svetujemo in jim po najboljših močeh pomagamo pri premagovanju morebitnih ovir.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Ptuj Mestni trg 2 2250 Ptuj	mag. Petja Janžekovič petja.janzekovic@luptuj.org

Projekt: Center vseživljenjskega učenja Dolenjska (Mobilna svetovalna služba za Rome)

Vir sofinanciranja: ESS in MŠŠ – program razvoja človeških virov 2004–2006

Opis projekta:

Cilj projekta Center vseživljenjskega učenja Dolenjska je s pomočjo široke mreže partnerjev, povečati možnosti in dostopnost do vseživljenjskega učenja vsem prebivalcem regije. Posebno pozornost smo v projektu namenili tudi Romom, saj je njihova udeležba v procesih izobraževanja, zaposlovanja in vseživljenjskega učenja minimalna. Med Romi prevladujejo pasivni prejemniki socialnih pomoči, ki zaradi kompleksnosti problematike potrebujejo takojšnjo pomoč pri motiviranju za nadaljevanje izobraževanja in iskanja zaposlitve. V okviru projekta je bila zato vzpostavljena Mobilna svetovalna služba za Rome, namen katere je bil razviti koncept in začeti delovati.

Z uvajanjem mobilne službe na področju izobraževanja smo zmanjšali socialno izključenost Romov in povečali njihov dostop do izobraževalnih možnosti. Mobilna svetovalna služba je delovala neposredno na terenu, pretežno v romskih naseljih na območju upravne enote Novo mesto in Črnomlja, posvečala pa se je tudi udeležencem, ki so vključeni v osnovno šolo za odrasle in učencem v zadnjem triletju osnovne šole ter njihovim staršem. V romskih naseljih smo izvajali različne delavnice za odkrivanje in razvijanje poklicnih interesov mladih Romov ter spoznavanje poklicev. Izvajali smo motivacijske obiske in pogovore s starši glede izobraževanja njihovih otrok ter nudili pomoč pri reševanju težav zaradi nizke stopnje pismenosti. Odrasle Rome smo tudi motivirali za iskanje zaposlitve ter jim pomagali pri pridobivanju veščin iskanja zaposlitve. Z izvajanjem aktivnosti Mobilne svetovalne službe za Rome nadaljujemo tudi v novem projektne obdobju.

Partnerji:

1. Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj (Slovenija)
2. Ljudska univerza Kočevje (Slovenija)
3. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto (Slovenija)
4. Knjižnica Pavla Golie Trebnje (Slovenija)
5. Knjižnica Miklova hiša Ribnica (Slovenija)
6. Ljudska knjižnica Metlika (Slovenija)
7. Lokal patriot Novo mesto (Slovenija)
8. Multimedijški center (Slovenija)
9. Društvo novomeških študentov (Slovenija)
10. Območna služba ZRSZ Novo mesto (Slovenija)
11. Podjetniški center Novo mesto, d.o.o. (Slovenija)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Razvojno izobraževalni center Novo mesto Ljubljanska cesta 28 8000 Novo mesto	Tina Kržišnik tina.krzisnik@ric-nm.si

Projekt: Lifelong learning and Active Citizenship in Europe's ageing society – LACE (Vseživljenjsko učenje in dejavno državljanstvo starejših Evropejcev)

Vir sofinanciranja: Grundtvig 1

Opis projekta:

Projekt LACE se osredotoča na problematiko vseživljenjskega učenja in dejavnega državljanstva starajoče se družbe v evropskem prostoru. V projektu se je združilo sedem organizacij, ki izvajajo in razvijajo formalno in neformalno izobraževanje odraslih, z namenom, da med seboj izmenjajo izkušnje z uveljavljanjem koncepta vseživljenjskega učenja in dejavnega državljanstva ter zgradijo novo, uporabno znanje. Njihov namen je bil povečati stopnjo sodelovanja starejših v družbi ob pomoči izobraževanja.

Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje smo v okviru projekta LACE razvili program Tematsko izobraževanje za organizirano prostovoljstvo v javnih ustanovah. Cilji tega programa so: (1) usposobiti slušatelje univerze za prostovoljno delo, (2) izobraziti ustanove za sprejem prostovoljcev in (3) ustvariti nove prostovoljske vloge za starejše.

Starejši prostovoljni kulturni mediatorji se vključujejo v muzeje, kjer s svojim delovanjem prispevajo k ohranjanju kulturne dediščine. Kulturni mediator nadzoruje razstavne prostore, informira obiskovalce o muzeju in jih usmerja, na željo obiskovalcev muzejske razstave pa tudi obrazloži. Znanje, potrebno za delo kulturnega mediatorja, si slušatelji pridobijo ob pomoči mentorjev (muzejskih strokovnih delavcev) in s samostojnim študijem literature.

Prostovoljstvo na Onkološkem inštitutu Ljubljana poteka kot dopolnjujoč element pri skupni skrbi za izboljšanje kakovosti življenja bolnikov v času njihovega bivanja v bolnišnici. Starejši prostovoljci spremljajo bolnike, so njihovi družabniki, poslušalci in sogovorniki. Vključujejo

se v različna delovna področja: usmerjanje in spremljanje obiskovalcev, delo na recepciji, kulturne in razvedrilne dejavnosti ter terapevtske programe. Pripovedništvo kot pot v prostovoljstvo se osredotoča na spoznavanje veščin in tehnik pripovedovanja zgodb, upoštevajoč poslušalce in okoliščine, v katerih se nahajajo. Člani skupine iščejo možnosti in načine, kako branje in pripovedništvo vplesti v različna okolja: vrtce, šole, bolnišnice, knjižnice, domove starejših občanov.

Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Sloveniji smo v sodelovanju z različnimi vzgojno-izobraževalnimi, kulturnimi in zdravstvenimi ustanovami razvili različne programe organiziranega prostovoljnega dela, namenjene starejšim od 50 let.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Univerza za tretje življenjsko obdobje (Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje) Poljanska cesta 6 1000 Ljubljana	Rajka Bračun Sova rajka.bracun@siol.net

Partnerji:

1. Univerza za tretje življenjsko obdobje (Slovenija)
2. Organizacija Impact (Belgija)
3. Inštitut ISAB (Nemčija)
4. Univerza v Firencah (Italija)
5. Age Action Ireland (Irska)
6. Univerza v Barceloni (Španija)
7. Odyssee (Nizozemska – koordinator projekta)

Projekt: Sprejemanje različnosti – korak do pravične družbe
Raziskava v okviru evropskega leta enakih možnosti za vse 2007

Vir sofinanciranja: v okviru evropskega leta enakih možnosti za vse je v Sloveniji projekte sofinanciralo in koordiniralo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Opis projekta:

Raziskava je bila namenjena ugotavljanju možnih oblik diskriminacije in načinov, kako jih preprečiti. Cilj raziskave je senzibilizirati različne javnosti o vprašanih neenake obravnave in poudarjati pomen strpnosti in medsebojnega dialoga.

Raziskava je vključila 209 predstavnikov nosilcev moči v Sloveniji, to je 112 vodilnih delodajalcev in 97 vodilnih politikov. Upoštevala je naslednje osebne okoliščine kot razloge za diskriminacijo: spol, starost, narodno in etnično pripadnost, versko in drugo prepričanje, invalidnost in spolno usmerjenost. Med intervjuvanci so bili predstavniki potencialno diskriminiranih skupin (ženske, Romi, starejši odrasli, invalidi, istospolno usmerjeni).

Glavne ugotovitve raziskave kažejo, da sta obe vključeni skupini, tako delodajalci kot politiki, izrazili stališče, da so v slovenski družbi najbolj diskriminirane istospolno usmerjene osebe, kar so nakazali tudi rezultati Eurobarometra za Slovenijo, in najmanj po spolu. Oboji ocenjujejo, da je na drugem mestu od šestih okoliščin diskriminacija na podlagi starosti, tretje, četrto in peto mesto zasedajo možne oblike diskriminacije na podlagi narodnosti, vere ali invalidnosti, med katerimi ni signifikantnih razlik.

Raziskava prispeva k večji informiranosti in osveščenosti različnih javnosti o pojavnih oblikah diskriminacije, premagovanju predsodkov in stereotipov ter zmanjšanju možnih diskriminacij ranljivih skupin v družbi.

Rezultat projekta je tudi publikacija z ugotovitvami raziskave in refleksijami nanjo, ki so jo podali ugledni predstavniki posameznih ranljivih skupin.

Partnerji:

1. Fakulteta za socialno delo (Slovenija)
2. Mirovni inštitut (Slovenija)
3. Radio Triglav Jesenice (Slovenija)
4. Celjski mladinski center (Slovenija),
5. Studio 3S Ljubljana (Slovenija)
6. Zavod Janeza Levca Ljubljana (Slovenija)
7. Pravno-informacijski center Ljubljana (Slovenija)
8. Za in proti, zavod za kulturo dialoga Ljubljana (Slovenija)

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj Ulica Otona Župančiča 1 8340 Črnomelj	mag. Nada Žagar tel.: 07 30 61 391 nada.zagar@zik-crnomelj.si

Projekt: Romski zaposlitveni center, Romano centro Bugu Buti

Vir sofinanciranja: pobuda EQUAL

Opis projekta:

Razvojno partnerstvo Romski zaposlitveni center je bilo osnovano z namenom, da bi razvilo nove predloge za strategijo zaposlovanja Romov in jim tako omogočilo lažji dostop na trg dela.

Z razvojnim partnerstvom in njegovim glavnim produktom, ustanovitvijo javnega zavoda Romski zaposlitveni center (v nadaljevanju JZ RZC) smo želeli prispevati k ustvarjanju pozitivne klime za vključevanje Romov v procese izobraževanja in zaposlovanja. Romi z vključitvijo v JZ RZC pridobijo priložnost za zaposlitev in pridobitev boljših delovnih navad, dodatnih znanj in usposobljenosti za delo, delodajalcem pa želimo približati romsko delovno silo in odpraviti predsodke, povezane z zaposlovanjem Romov. Poleg ustanovitve javnega zavoda Romski zaposlitveni center (Romano centro Bugu Buti) med ostale rezultate projekta uvrščamo: izdelana analiza izobrazbene strukture Romov (1 študija, anketiranih približno 650 Romov); izdelana analiza 'Stališča Romov do zaposlovanja'; izvedena analiza 'Potrebe po najemu romske delovne sile med delodajalci'; zbirka primerov dobre prakse pri vzgoji in izobraževanju Romov; razvit program motiviranja in usposabljanja; pilotna izvedba programa motiviranja, izdelana regijska strategija izobraževanja odraslih Romov s prikazom učinkov za subregije Dolenjska, Kočevsko-Ribniška, Bela krajina; izdelan nabor obstoječih ustreznih oblik formalnega in neformalnega poklicnega usposabljanja za Rome; izdelan konkreten predlog dveh novih oblik usposabljanj na nivoju nacionalnih poklicnih kvalifikacij, ki vodita v konkretno zaposlitev pri konkretnem delodajalcu ter njuna izvedba; izdelani programi usposabljanja in izobraževanja s področja socialne pravičnosti za posamezne profile in različne ciljne skupine, ki so vključene v sistem zaposlovanja; vzpostavljen spletni portal na nacionalni in transnacionalni ravni; izdelan

predlog programa NPK – vzdrževalec javnih površin in NPK – manipulant odpadkov ter pilotna izvedba obeh programov ter priprav na preverjanje NPK.

K ustanovitvi RZC-ja je pristopilo petnajst občin, ki so prvič strnile vrste in izrazile željo in interes za reševanje romske tematike ter kot soustanoviteljice RZC-ja izrabile priložnost skupnega nastopa v dialogu z državo.

V projektu smo se osredotočili na štiri poglobitve sklope: priprava opisa položaja Romov v Sloveniji, ključne težave, s katerimi se srečujejo pri vključevanju v družbo in na trg dela, ter izpostavili ključna področja, ki smo jih s projektom želeli nasloviti in izboljšati.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Kočevje Trg zboru odposlancev 30 1330 Kočevje Spletni naslov: www.equal-rzc.si	Lilijana Štefanič lili.stefanic@siol.ne

Partnerji:

1. Alianta, d.o.o. (Slovenija)
2. CIK Trebnje, (Slovenija)
3. Občine: Beltinci, Kočevje, Šentjernej, Krško, Ribnica, Murska Sobota, Novo mesto, Trebnje, Krško (Slovenija)
4. Papiot (Slovenija)
5. Portoval d.o.o. (Slovenija)
6. ZIK Črnomelj (Slovenija)
7. Pedagoški inštitut Ljubljana (Slovenija)
8. Društvo mladih Ceh (Slovenija)
9. Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (Slovenija)
10. Javno podjetje EDŠ, d.o.o., Šentjernej (Slovenija)
11. Zavod za zaposlovanje – Območna služba Novo mesto (Slovenija)
12. RIC Novo mesto (Slovenija)
13. Območna obrtna zbornica Novo mesto (Slovenija)
14. Polidej (Slovenija)
15. Skledar, zavod za promocijo kulture in kmetijstva (Slovenija)
16. PLAN e, d.o.o. (Slovenija)
17. RC Ribnica (Slovenija)

Projekt: Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU) – Moje delovno mesto (UŽU – MDM)

Vir sofinanciranja: ESS in MŠŠ – program razvoja človeških virov 2004–2006

Opis projekta:

Namen projekta je bil izvesti program Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moje delovno mesto za skupino petnajstih zaposlenih v (kovinski) industriji, natančneje v podjetju SIP Strojna industrija, d. d. Ciljna skupina projekta so bili torej zaposleni v kovinski industriji (med temi prevladujejo predstavniki moškega spola) srednje generacije, ki imajo (ne)dokončano osnovno šolo, nekateri (ne)dokončano nižjo poklicno šolo ali poklicno izobrazbo. V projektu smo bili osredotočeni na naslednje cilje: izvesti program UŽU – MDM za skupino petnajstih udeležencev; doseči standarde in normative v skladu s programom UŽU – MDM; udeležencem posredovati znanja in veščine s področja medosebne komunikacije in s tem pripomoči k izboljšanju delovnih in osebnih odnosov; udeležencem posredovati spretnosti s področja IKT; pri udeležencih spodbujati fleksibilnost, pripravljenost na spremembe in na timsko delo; udeležencem predstaviti vire informacij o delovnih mestih, dodatnem izobraževanju, ter najbolj pomembno, udeležencem pokazati, da zmorejo – se učiti, se razvijati, rasti ter na ta način pri njih spodbuditi notranjo potrebo po nadaljnjem (vseživljenjskem) izobraževanju oziroma učenju. Med glavne rezultate projekta uvrščamo dejstvo, da je nekaj udeležencev projekta nadaljevalo šolanje v drugih izobraževalnih programih, eden izmed njih pa je v letu 2008 celo uspešno zaključil poklicno maturo.

Pri izvedbi projekta smo se najprej ukvarjali z animacijo različnih skupin, ki so v takšni ali drugačni vlogi sodelovale pri izvedbi programa UŽU – MDM. Animacija programa je bila otežena, saj je bil le-ta nov in v lokalnem okolju nepoznan. UŽU – MDM smo v podjetju in med zaposlenimi promovirali tako,

da smo pripravili odgovor na ključno vprašanje, kaj konkretno bo z udeležbo v programu pridobilo podjetje in kaj udeleženci. Sledila je faza prilagoditve obstoječega programa UŽU – MDM specifikam in zahtevam zaposlenih v podjetju SIP Strojna industrija, d. d., ko se je razvilo tesno sodelovanje med nami kot koordinatorji projekta, med izvajalci programa oziroma učitelji ter med kadrovsko službo podjetja. Pripravili smo prilagoditve programa, ki so ustrezale standardom in normativom programa UŽU – MDM in hkrati upoštevale dejanske izobraževalne potrebe in zahteve konkretnih udeležencev programa. Program smo izvajali deloma na sedežu podjetja SIP Strojna industrija, d. d., deloma pa v naši računalniški učilnici v okviru delovnega časa. V izvedbo programa smo vključili tudi druge strokovne sodelavce, kot so npr. svetovalke v okviru Svetovalnega središča Žalec in Zavoda RS za zaposlovanje. V fazi evalvacije projekta smo spremljali, ali se udeleženci programa vključujejo di v druge izobraževalne oblike. Ugotovili smo, da je nekaj udeležencev projekta nadaljevalo šolanje v drugih izobraževalnih programih, eden od njih je v letu 2008 uspešno zaključil tudi poklicno maturo.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
UPI – Ljudska univerza Žalec Ulica Ivanke Uranjek 6 3310 Žalec	Franja Centrih franja.centrih@upi.si

Partner:

1. SIP Strojna industrija, d. d., Šempeter v Savinjski dolini (Slovenija)

Projekt: Check and go – e-osnova brez ovir za ljudi v podjetjih

Vir sofinanciranja: Leonardo da Vinci

Opis projekta:

Projekt Check and go združuje podjetja in ljudi s posebnimi potrebami.

Za ljudi z učnimi težavami je dostop do trga dela še vedno težak. Projekt Check and go želi prispevati k zmanjšanju ovir v življenju iskalcev zaposlitev in v podjetjih.

Z izdelavo pripomočkov v projektu smo si zadali naslednje cilje:

- izboljšati komunikacijo in prenos informacij med ljudmi s posebnimi potrebami in podjetji ter hitreje in lažje vzpostaviti stike med delodajalcem in zaposlenim;
- usposobiti ljudi s posebnimi potrebami za jasno izražanje potreb dostopnosti;
- omogočiti delodajalcem, da preverijo, ali lahko v svojem podjetju izpolnijo te potrebe;
- izboljšati normative za dostopnost ljudi s posebnimi potrebami v podjetjih;
- olajšati ljudem s posebnimi potrebami iskanje zaposlitve ali prakso v tujini.

Čeprav tema 'posebne potrebe in delovno mesto' ni več tabu, pogosto najdemo vzroke v premajhnem poznavanju ovir na delovnem mestu in njihovih učinkih v podjetjih ter pri iskalcih zaposlitev, ki ne zmorejo natančno opisati svojih potreb.

V projektu so nastali trije pripomočki za premagovanje teh ovir.

Prvi je 'pripomoček check and go', ki pomaga iskalcem zaposlitve pri ustvarjanju pregleda svojih potreb ali pregleda dostopnosti. 'Pripomoček za usposabljanje' pomaga ljudem s posebnimi potrebami izboljšati kvalifikacije in veščine, pomembne za delovno mesto, na katerega se prijavljajo. To npr. vključuje sposobnost učinkovitega sporočanja svojih potreb in zahtev,

ustrezno obnašanje na poti do zaposlitve in uspešno soočanje s težavami na delovnem mestu. Tretji pripomoček je 'pripomoček za svetovanje', ki pripravlja podjetja na ravnanje z iskanci zaposlitve s posebnimi potrebami. S pomočjo tega pripomočka lahko vsako podjetje preveri svoje normative, povezane z odstranjevanjem ovir, ter ustrezno ukrepa. Podjetja lahko tudi neodvisno prilagodijo delovno mesto pripravništvo potrebam iskalca zaposlitve.

Na spletni strani je dosegljiv tudi kratek slovar s preprostimi razlagami besed, ki so uporabljene na spletni strani projekta Check and go. To je posebna pomoč za ljudi z učnimi težavami in posebnimi potrebami za lažje razumevanje zapletenejših besed.

Ljudje s posebnimi potrebami so sodelovali pri pripravi gradiv kot strokovnjaki na svojem področju, testna podjetja pa so sodelovala pri preizkušanju pripomočkov.

Pripomočki so brezplačno dostopni tudi v slovenščini na spletnem naslovu www.checkandgo.eu.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Andragoški zavod Maribor Ljudska univerza Maistrova 5 2000 MARIBOR	Melita Cimerman (koordinatorka v Slov.) melita.cimerman@azm-lu.si

Partnerji:

1. Atempo (Avstrija)
2. Hamburger Arbeitsassitenz (Nemčija)
3. e-isotis (Grčija)
4. Tandem (Italija)
5. Center za tele-pedagoško znanje (Švedska)
6. Slovaško-avstrijska gospodarska zbornica (Slovaška)
7. Racio, d.o.o. (Slovenija)
8. CPM, d.d. (Slovenija)
9. Mariborska livarna, d.d. (Slovenija)
10. Snaga javno podjetje, d.o.o. (Slovenija)

Projekt: Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moje delovno mesto (UŽU – MI v zavodu za prestajanje kazni)

Vir sofinanciranja: ESS in MŠŠ – program razvoja človeških virov 2007–2013

Opis projekta:

Delo v programu je potekalo v majhnih skupinah, tako da so udeleženci pridobili čim več novih znanj in izkušenj in možnosti za vključitev v program za pridobitev formalne izobrazbe.

Udeleženci programa so imeli relativno nizko izobrazbeno strukturo. Povečini so imeli dokončano osnovno ali poklicno šolo in so izhajali iz neurejenega družinskega okolja ter so bili večinoma tudi brezposelni, s slabimi življenjskimi izkušnjami. Nekateri svojega življenjskega sloga, kljub temu da je nezakonit, niso želeli spremeniti. V programu UŽU – MI so bili mentorji pomembna strokovna podpora pri ponovnem vključevanju v izobraževanje.

Pri izvedbi programa smo se ravnali po okvirnih navodilih za izpeljavo vsebine programa in ga prilagajali ciljni skupini. Srečanja so bila namenjena: osebному spoznavanju, predstavitvi skupnih in posameznih želja, ciljev, interesov, spoznavanju zgodovine računalništva, uporabe računalniških ter informacijskih znanj, učenju osnov Worda, Power Pointa, obravnavanju načinov učenja, stilov učenja, ugotavljanju, katere vrste učenja so najprimernejše in kako jih najučinkoviteje uporabljati v praksi. Izdelovali so miselne vzorce, na željo udeležencev so se potencialni iskalci zaposlitve v sosednji Italiji učili italijanskega jezika. Obravnavali so tudi težave z odvisnostjo od drog. Udeleženci so se naučili pisati prošnje in življenjepise,

iskati v različnih časopisih objave o prostih delovnih mestih. Na področju matematike so spoznavali merske enote, izračunavali površino prostora, merili in opremljali prostore, seštevali in odštevali, uporabljali tehnike logičnega mišljenja. Posvetili so se tudi komunikaciji, pomenu, vrstah, prepoznavanju verbalne in neverbalne komunikacije, poseben poudarek je bil na nenasilni komunikaciji. Spoznavali so tudi vsebine iz sveta in tujih kultur, spodbujanje strpnosti med narodi, spoštovanje različnosti med ljudmi ter spoštovanje med ljudmi nasploh, kako takšno strpnost ohranjati in z njo živeti. Skupaj z mentorji so izdelali časopis, v katerega so vključili slike, besedila, pesmi. Za izdelavo le-tega so uporabili vse dosedanje znanje. Udeleženci so pokazali različne skrite talente, od pisanja pesmi do slikanja.

Večletno sodelovanje z Zapori Nova Gorica s programom UŽU – MI je zelo dobro, vodstvo podpira programe, ki vplivajo na spremembe družbenih vrednot, osebno rast in vseživljenjsko učenje zapornikov. Kvalitativna ocena izvedbe je visoka, usposobljeni mentorji dosegajo pomembne rezultate, evalvacija programa s strani udeležencev potrjuje potrebo po nadaljevanju izvajanja projekta.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Nova Gorica Cankarjeva ulica 8 5000 Nova Gorica	Nada Uršič Debeljak Bojana Gulin info@lung.si

Partnerji:

1. Zapori Nova Gorica (Slovenija)
2. Posoški razvojni center (Slovenija)
3. Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija (ICRA) (Slovenija)
4. Ljudska univerza Ajdovščina (Slovenija)

Projekt: Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Moj korak (UŽU – MK) in Postani zagovornik odraslih oseb s posebnimi potrebami

Vir sofinanciranja: ESS in MŠŠ — program razvoja človeških virov 2007—2013 in integralni proračun MŠŠ

Opis projekta:

UŽU – MK 2006—2007

Ciljna skupina tega programa so osebe, ki v vsakdanjih življenjskih situacijah potrebujejo pomoč za doseganje večje samostojnosti in socialne vključenosti.

Namen in cilj programa UŽU – MK je izobraževanje in združevanje, družabno povezovanje s pomočjo različnih kvalitativnih elementov življenja.

V program smo pritegnili udeležence iz dveh bivalnih enot Zavoda Hrastovec – Trate v Slovenski Bistrici in ene enote na Vrholah pri Slovenski Bistrici ter člane Društva Sožitje v Slovenski Bistrici.

Rezultat obiskovanja programa UŽU – MK je pozitiven odnos do šole pri populaciji, ki ima zelo negativne izkušnje s šolo. Med udeleženci programa in učitelji, zagovorniki so se spletle osebne prijateljske vezi. V okviru programa UŽU – MK smo z udeleženci premagovali slabe izkušnje s šolanjem, pomanjkljive spretnosti v komunikaciji, iskanju in izbiri informacij in na splošno pri dejavnem vključevanju v širšo družbeno skupnost.

POSTANI ZAGOVORNIK ODRASLIH OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI 2007—2008

Program je namenjen odraslim, ki so pripravljene volontersko pomagati odraslim osebam s posebnimi potrebami, ki pri vsakdanjih življenjskih situacijah potrebujejo pomoč, predvsem pri njihovem udeležanju aktivnega državljanstva.

Temeljni cilj programa je usposobiti odrasle za zagovorništvo odraslim s posebnimi potrebami. Namen programa je spodbujanje prostovoljnega

dela in njegovo družbeno priznavanje. Posredni cilj, ki ga želimo doseči, je večja vključenost odraslih s posebnimi potrebami v socialno okolje, aktivno in ustvarjalno preživljanje prostega časa in s tem dvig kakovosti življenja. Kandidatom so bile predstavljene psihofizične in socialne značilnosti odraslih s posebnimi potrebami ter različne skupine odraslih s posebnimi potrebami (odrasli z lažjimi duševnimi motnjami ali boleznimi, odrasli s primanjkljaji v duševnem razvoju, dolgotrajno bolne osebe, slepe, slabovidne, gluhe, naglušne ali gibalno ovirane osebe).

Sledilo je spoznavanje institucij, ki se v lokalnem okolju ukvarjajo z dnevnim varstvom odraslih oseb s posebnimi potrebami.

Zaključek projekta predstavlja tiskovna konferenca s svečanim podpisom listin o zagovorništvu za udeležence programa, ki se bodo odločili, da opravljajo funkcijo zagovornika.

ZAGOVORNIŠTVO (ODPRTI KURIKULUM)

Možnost izvajanja zagovorništva ponujamo udeležencem v obliki programa izobraževanja. Namen programa je spodbujanje prostovoljnega dela in njegovo družbeno priznavanje. Zagovorništvo ponujamo kot ponujeni (modul) program v okviru programske enote Odprti kurikulum v okviru programov za pridobitev izobrazbe.

Projekt je izvajal/-a:	Kontaktna oseba:
Ljudska univerza Zavod za kulturo in izobraževanje Slovenska Bistrica Partizanska ulica 22 2310 Slovenska Bistrica	Brigita Kruder Darja Kušar brigita.kruder@lu-sb.si darja.kusar@lu-sb.si info@lu-sb.si

Partnerji:

1. Zavod Hrastovec in dve bivalni enoti Zavoda Hrastovec - Trate v Slovenski Bistrici (Slovenija)
2. Društvo Sožitje Slovenska Bistrica (Slovenija)
3. Ljudska univerza Slovenska Bistrica (Slovenija)

CMEPIUS

**Center RS za mobilnost
in evropske programe
izobraževanja in
usposabljanja**

Ob železnici 16
1000 Ljubljana, Slovenija
Tel.: (01) 586 42 51
Fax: (01) 586 42 31
E-pošta: info@cmepius.si
www.cmepius.si